

رابطه بین سبکهای اسنادی و انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان سال دوم رشته ریاضی

The Relationship Between Attributional Styles and Achievement Motivation with Academic Achievement Among Students in Secondary School Majoring in Mathematic Sciences

Mehrnaz Shahraray, PhD
Teacher Training
University, Tehran

Valliollah Farzad, PhD
Teacher Training
University, Tehran

Alireza Zara-ee
Teacher Training
University, Tehran

دکتر ولی ... فرزاد
دانشگاه تربیت معلم
تهران

دکتر مهرداد شهر آرای
دانشگاه تربیت معلم
تهران

علی رضا زارعی
دانشگاه تربیت معلم
تهران

Abstract

A random sample of 380 high school students (170 females and 210 males) completed the Academic Motivation Scale and the Attributional styles Questionnaire in order to examine the relationship between academic achievement motivation, attributional styles and academic achievement. Data related to academic achievement (Grade Point Average "GPA", Mathematic and literature grades) were extracted from students' report cards. The results showed a positive and significant correlation between achievement motivation scores and academic achievement in female and male students. No reliable relationship was found between academic achievement and attributional styles concerning good and bad events in internal-external, global-specific and stable-unstable dimensions. However, a positive and significant correlation was found between achievement motivation and attributional styles concerning bad and good events in internal-external, global-specific and stable-unstable dimensions in female and male students. A negative and significant correlation was found between achievement motivation and attributional style concerning bad events in the internal-external dimension. No relationship was found between achievement motivation and attributional styles concerning bad events in stable-unstable and global-specific dimensions.

Key words: achievement, motivation, attribution.

Correspondence concerning this article should be addressed to Mehrnaz Shahraray, faculty of psychology and Education department of psychology, Teacher Training University. Electronic mail may be sent to: shahraray-m@hotmail.com

چکیده

مطالعه رابطه بین سبکهای اسنادی و انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی هدف این پژوهش بود. با استفاده از نمونه‌ای تصادفی متشکل از 380 دانش آموز (170 دختر و 210 پسر) سال دوم رشته ریاضی در شهر اراک مقیاس انگیزش تحصیلی ولرند و پرسشنامه سبکهای اسنادی پیترسون و سلیگمن اجرا و داده‌های مربوط به پیشرفت تحصیلی از طریق کارنامه تحصیلی دانش آموزان استخراج شد. تحلیل یافته‌ها با استفاده از همبستگی گشتاوری پیرسون صورت گرفت. نتایج نشان دادند که (1) بین انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی در هر دو جنس رابطه مثبت معنادار وجود دارد؛ (2) بین سبکهای اسنادی برای حوادث خوب و حوادث بد در ابعاد درونی، بیرونی، کلی - اختصاصی و پایدار - ناپایدار با پیشرفت تحصیلی رابطه‌ای به دست نیامد؛ (3) بین انگیزه پیشرفت و سبکهای اسنادی برای حوادث خوب در ابعاد درونی - بیرونی، کلی - اختصاصی و پایدار - ناپایدار رابطه مثبت معنادار و بین انگیزه پیشرفت با سبکهای اسنادی برای حوادث بد در بعد درونی - بیرونی رابطه منفی معنادار بود؛ (4) بین انگیزه پیشرفت با سبکهای اسنادی برای حوادث بد در ابعاد پایدار - ناپایدار و کلی - اختصاصی رابطه‌ای مشاهده نشد.

واژه های کلیدی: پیشرفت تحصیلی، انگیزش، اسناد.

از آقای امید شکری دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی که در تهیه مقاله همکاری کردند سپاسگزاری می‌شود.

مقدمه

توجه روزافزون به نقش با اهمیت متغیرهای شناختی و غیرشناختی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، زمینه‌ساز انجام تحقیقات زیادی شده است. در این تحقیق نیز سعی شده تا رابطه بین سبکهای اسنادی¹ به عنوان یک متغیر شناختی و انگیزه پیشرفت² به عنوان یک متغیر غیرشناختی و یا یک رگه شخصیتی با پیشرفت تحصیلی مورد مطالعه قرار گیرد.

از مفهوم سبک اسنادی یا سبک تبیینی برای مشخص کردن انواع تبیینهایی استفاده می شود که افراد معمولاً در مواجهه با یک رویداد به کار می‌گیرند (بریجز، 2001). عوامل علی رفتار را «اسناد» می‌گویند و بر این اساس، رفتار دیگران را به عوامل یا به ویژگیهای شخصیتی پایدار (به اصطلاح عوامل غیرموقعیتی) و یا به جنبه‌هایی از موقعیت اجتماعی آنان اسناد می‌دهند (پتری، 1996).

دانش‌آموزانی که معمولاً حوادث بد را به عوامل درونی، پایدار و کلی نسبت می‌دهند (من شکست خوردم چون به اندازه کافی باهوش نیستم) نسبت به آنهایی که چنین حوادثی را با توجه به علل بیرونی، ناپایدار و اختصاصی تبیین می‌کنند (من شکست خوردم چون جلسه امتحان خیلی شلوغ بود) برتری اندکی نشان می‌دهند. افزون بر این، در دانش‌آموزانی که در مواجهه با حوادث خوب تبیینهای بیرونی، ناپایدار و اختصاصی نشان می‌دهند (من در درس روانشناسی نمره «الف» گرفتم چون معلم روز خوبی داشت) در مقایسه با آنهایی که به تبیینهای درونی، پایدار و کلی (من باهوش هستم)، مبادرت می‌ورزند، کم‌آموزی دیده می‌شود (آبرامسون³، سلیگمن⁴ و تیزدل⁵، 1978 نقل از بریجز، 2001).

سبک اسنادی دارای استلزامهای مهمی در بخشهای متفاوتی از زندگی روزانه است و با افسردگی (ولپی و لوین، 1998)، عملکرد ورزشی (سلیگمن، نولن- هوسما، تورنتون و تورنتون، 1990)، سلامت جسمانی (دوا، 1995)،

سلامت روانشناختی (هیرشی و موريس، 2002)، عملکرد افراد در زمینه‌های حرفه‌ای (کر و گری، 1995) و عملکرد افراد در قلمرو آموزش و پرورش (بریجز، 2001؛ هیوستون، 1994؛ پیترسون و بارت، 1987؛ آلن و دیترش، 1991؛ چیس، 2001؛ گاما، جسوس و میرلس، 1991) مرتبط است.

گاما و همکاران (1991) در پژوهشی جهت ارزیابی تأثیر تجربه شکست و موفقیت تحصیلی بر الگوهای اسنادی دانش‌آموزان ابتدایی نشان دادند که الگوهای اسنادی دانش‌آموزان موفق، درونی، پایدار و قابل کنترل بود. آنها انگیزش تحصیلی، انتظار موفقیت، غرور و حرمت خود⁶ بالاتری داشتند در حالی که اسنادهای دانش‌آموزان ناموفق، درونی، پایدار و غیرقابل کنترل بود و انتظار موفقیت پایین، وجود احساس ترس، انتظار شکست در کارهای آینده و همچنین حرمت خود پایین و احساس شرم نیز در آنها وجود داشت. در پژوهش آلن و دیترش (1991) تفاوت‌های دانش‌آموزان در انگیزش و اسنادها در درس زمین‌شناسی مورد بررسی قرار گرفت و سعی شد که با انجام چند جلسه درمان منظم در زمینه اسنادهای دانش‌آموزان در مورد موفقیت یا شکست آنها در درس مورد نظر تغییراتی ایجاد شود. نتایج نشان دادند که تغییر اسنادها و مهارت در درس با پیشرفت تحصیلی در آن درسها مرتبط بود. به عبارت دیگر، تغییر در سبک زندگی و سبک اسنادی افراد، جنبه‌های متفاوتی از شناختها و همچنین پاسخهای رفتاری آنها را در مواجهه با موقعیتهای مختلف اجتماعی و تحصیلی پیش‌بینی می‌کند. در حوزه آموزش و پرورش دانش‌آموزان، بر حسب سبک اسنادی خود می‌توانند پیشرفت تحصیلی شان را به عوامل مختلفی از جمله توانایی، سعی و کوشش، سطح دشواری تکلیف و بخت و اقبال نسبت دهند. در همین راستا، تحقیقات هامچاک (1995) در نمونه‌ای از دانش‌آموزان ابتدایی و دبیرستان نشان می‌دهد دانش‌آموزان واجد سطح بالای «مفهوم

1. attributional styles

2. achievement motivation

3. Abramson, L.

4. Seligman, M. E. P.

5. Teasdale, J. D.

6. self esteem

مقایسه با افراد با انگیزه پایین پیشرفت تحصیلی، موفقیت خود را بیشتر به عوامل توانایی و کوشش و شکست را بیشتر به فقدان کوشش و کمتر به بخت و اقبال نسبت داده‌اند.

لیدراید¹⁶ (1978 نقل از هالواری، 1996) در تحقیقی با هدف بررسی ارتباط بین انگیزه پیشرفت با اسناد مسؤلیت‌پذیری در موفقیت یا شکست تکالیف مدرسه به این نتیجه رسید که انگیزش بالای پیشرفت تحصیلی یک ارتباط قوی با اسناد مسؤلیت‌پذیری درباره شکست و موفقیت داشت. پیشرفت تحصیلی و نمره‌های بالا نیز با پذیرش مسؤلیت در موفقیت همراه بود. چیس (2001) نیز در پژوهشی با هدف بررسی این سؤال که چگونه تفاوت‌های خودکارآمدی، سن و جنس دانش‌آموزان بر انگیزش، خودکارآمدی بعدی و سبک‌های اسنادی بعد از شکست اثر می‌گذارند به این نتیجه رسید که افراد با خودکارآمدی بالا شکست را به عدم تلاش نسبت دادند، در حالی که افراد با خودکارآمدی پایین شکست را ناشی از عدم توانایی دانستند.

هدف پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین سبک‌های اسنادی و انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی است. بدین منظور، فرضیه‌های زیر مطرح شدند:

- بین انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت وجود دارد.
- بین سبک‌های اسنادی برای حوادث خوب در ابعاد درونی - بیرونی، کلی - اختصاصی و پایدار - ناپایدار با پیشرفت تحصیلی رابطه وجود دارد.
- بین سبک‌های اسنادی برای حوادث بد در ابعاد درونی - بیرونی، کلی - اختصاصی و پایدار - ناپایدار با پیشرفت تحصیلی رابطه وجود دارد.
- بین انگیزه پیشرفت و سبک‌های اسنادی حوادث خوب در ابعاد درونی - بیرونی، کلی - اختصاصی و پایدار -

خود¹»، تمایل بیشتری دارند که موفقیت خویش را به توانایی و شکست خود را به فقدان تلاش یا بدشانسی نسبت دهند. در حالی که دانش‌آموزانی که مفهوم خود ضعیف‌تری دارند احتمال بیشتری دارد که موفقیت خویش را به خوش‌شانسی و شکست خود را به فقدان توانایی نسبت دهند.

نکته حایز اهمیت دیگر، نقش مهم انگیزش پیشرفت به عنوان یک رگه شخصیتی و یک عامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی است. به‌طور کلی انگیزش پیشرفت، تمایل به تلاش جهت دستیابی به موفقیت و اثرات مثبت مرتبط با آن و اجتناب از شکست و اثرات منفی مرتبط با آن را منعکس می‌کند (بوساتو، پرنس، ال شات و همیگر، 2000) و به عنوان یک پیش‌بینی کننده مهم برای عملکردهای شناختی از جمله پیشرفت تحصیلی مورد توجه قرار می‌گیرد (اتکینسون² و فیدر³، 1964؛ بوکارتز⁴ و سیمون⁵، 1995؛ دیوک⁶، 1986؛ پینتریچ⁷ و اسپانک⁸، 1996 نقل از بوساتو و همکاران 2000). مطالعه‌های انجام شده درباره انگیزه پیشرفت مبین این نکته‌اند که وقتی نیاز به پیشرفت در دانش آموزان بیشتر است، عملکرد آنها بهتر می‌شود. (باردویل⁹ و براکسما¹⁰، 1985؛ باتلیز¹¹ و وارترز¹²، 1973، وارترز¹³ و وارترز¹⁴، 1976 نقل از مک ایوان و گلدنبرگ، 1999).

همچنین پژوهشگرانی مانند پتری (1996) نشان داده‌اند که انگیزه بالای پیشرفت با تمایل به دستیابی به علل موفقیت و اسناد توانایی به خود و انگیزه پایین پیشرفت با اسناد عدم موفقیت به تکلیف یا شانس و ناتوانی به خود، همراه است. در خصوص ارتباط بین اسنادهای علی با نیرومندی انگیزه پیشرفت تحصیلی، مطالعه‌ای توسط میر¹⁵ (1980 نقل از توکلی، 1373) انجام شد. نتایج نشان دادند که افراد دارای انگیزه بالای پیشرفت تحصیلی در

1. self-concept
2. Atkinson, J. W.
3. Feather, A
4. Boekaerts, M.
5. Simons, R. J.
6. Dweck, C. S.

7. Pintrich, P. R.
8. Achunk, D. H.
9. Bardwell, R.
10. Braaksma, E.
11. Batlis, N. C.
12. Waters, L. K.

13. Waters, L.
14. Waters, C.
15. Mayer, J.
16. Liderid, C.

ناپایدار با پیشرفت تحصیلی رابطه وجود دارد.
 ● بین انگیزه پیشرفت و سبکهای اسنادی برای حوادث بد در ابعاد درونی - بیرونی، کلی - اختصاصی و پایدار - ناپایدار با پیشرفت تحصیلی رابطه وجود دارد.

روش

آزمودنیهای پژوهش حاضر را 380 نفر از دانش آموزان (170 دختر و 210 پسر) سال دوم رشته ریاضی در شهر اراک که با روش نمونه برداری چند مرحله‌ای انتخاب شدند، تشکیل دادند.

در این پژوهش برای سنجش سبکهای اسنادی از پرسشنامه سبکهای اسنادی¹ (ASQ) استفاده شد. در این پرسشنامه از آزمودنیها خواسته شد که برای هر یک از دوازده رویداد فرضی، علتی را ذکر کنند و سپس آن علت را در مقیاسهایی که با سه تبیین مورد نظر متناسب است، درجه بندی کنند. نسخه اولیه پرسشنامه سبکهای اسنادی، با دوازده حادثه فرضی خوب و بد، در یک نمونه 145 نفری از دانشجویان دانشگاه پنسیلوانیا اجرا شد (پیترسون²، 1989 نقل از ذکایی، 1378). قابلیت اعتماد به دست آمده از طریق آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر، در ارتباط با پرسشنامه سبکهای اسنادی برای حوادث بد درونی 0/68، حوادث خوب درونی 0/69، حوادث بد کلی 0/58، حوادث خوب پایدار 0/54، حوادث بد کلی 0/75 و حوادث خوب کلی 0/73 به دست آمد.

از مقیاس انگیزش تحصیلی³ (AMS) نیز برای سنجش انگیزش پیشرفت استفاده شد. مقیاس انگیزش تحصیلی، نسخه دبیرستان توسط والرند، پلتیر، بلیس، بریر، سنکال و والیوز (1992) براساس نظریه خودمختاری دسی⁴ و ریان⁵ (1985 نقل از باقری، 1379) طراحی شده است. این مقیاس یک آزمون مداد - کاغذی است که

از 28 ماده تشکیل شده است. آزمودنی با خواندن هر ماده، براساس یک مقیاس 7 درجه‌ای لیکرت، میزان موافقت یا مخالفت خود با هر ماده را مشخص می‌کند. قابلیت اعتماد به دست آمده از طریق ضریب آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر،

0/67 برای زیرمقیاس "انگیزش درونی برای تجربه تحریک" است که این مقدار، کمترین مقدار آلفای به دست آمده در بین زیر مقیاسهای انگیزش تحصیلی است. بیشترین ضریب آلفای به دست آمده در پژوهش حاضر، 0/80 است که مربوط به "انگیزش درونی برای فهمیدن" است. مقادیر آلفا برای زیرمقیاسهای دیگر به این شرح هستند: تنظیم همانندسازی شده 0/71، تنظیم درون فکری شده 0/75، تنظیم بیرونی 0/73 و بی‌انگیزگی 0/68.

در پایان برای اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی⁶ دانش آموزان، از کارنامه تحصیلی و از معدل کل، نمره درس ریاضیات 4 و نمره درس ادبیات 4 استفاده شد. تحلیل آماری داده ها با استفاده از همبستگی گشتاوری پیرسون انجام گرفت.

یافته ها

برای بررسی میزان رابطه سبکهای اسنادی و انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی از ضریب همبستگی گشتاوری پیرسون استفاده شد. در جدول 1 ماتریس همبستگی متغیرها ارائه شده است.

1. Attributional Styles Questionnaire (ASQ)
 2. Peterson, C.
 3. Academic Motivation Scale (AMS)

4. Deci, E. L.
 5. Ryan, R. M.
 6. academic achievement

جدول 1: ماتریس همبستگی متغیرها

متغیر های تحقیق	جنس	پیشرفت تحصیلی معدل کل	پیشرفت تحصیلی (ریاضیات 4)	پیشرفت تحصیلی (ادبیات 4)	انگیزه پیشرفت
انگیزه پیشرفت	دختر	* r_{12}	** r_{13}	** r_{14}	-
	پسر	* r_{22}	** r_{23}	** r_{24}	-
حوادث خوب درونی - بیرونی	دختر	r_{32}	r_{33}	r_{34}	* r_{35}
	پسر	- r_{42}	- r_{43}	- r_{44}	** r_{45}
حوادث خوب کلی - اختصاصی	دختر	r_{52}	r_{53}	r_{54}	** r_{55}
	پسر	r_{62}	r_{63}	r_{64}	** r_{65}
حوادث خوب پایدار - ناپایدار	دختر	r_{72}	r_{73}	r_{74}	** r_{75}
	پسر	r_{82}	- r_{83}	- r_{84}	** r_{85}
حوادث بد درونی - بیرونی	دختر	- r_{92}	r_{93}	r_{94}	** r_{95}
	پسر	- r_{102}	r_{103}	r_{104}	** r_{105}
حوادث بد کلی - اختصاصی	دختر	r_{112}	r_{113}	r_{114}	r_{115}
	پسر	r_{122}	- r_{123}	- r_{124}	r_{125}
حوادث بد پایدار - ناپایدار	دختر	r_{132}	r_{133}	r_{134}	r_{135}
	پسر	r_{142}	- r_{143}	- r_{144}	r_{145}

$P < 0/05^*$

$P < 0/01^{**}$

اسنادی برای حوادث خوب در ابعاد درونی - بیرونی - کلی - اختصاصی و پایدار - ناپایدار با انگیزه پیشرفت در هر دو جنس، رابطه معنادار به دست آمد ($p < 0/01$). در نهایت نتایج نشان می‌دهند که بین سبکهای اسنادی برای حوادث بد تنها در بعد درونی با انگیزه پیشرفت در هر دو جنس، رابطه معنادار وجود دارد. لازم به ذکر است که بین هیچ یک از ابعاد سبکهای اسنادی و انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی، رابطه معنادار مشاهده نشد.

بحث و تفسیر

پژوهش حاضر در جهت دستیابی به هدف کلی در بررسی

طبق نتایج جدول 1، رابطه بین انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی (معدل کلی، نمره درس ریاضیات 4 و نمره درس ادبیات 4) در هر دو جنس معنادار است ($p < 0/01$ و $p < 0/05$) اما بین سبکهای اسنادی برای حوادث خوب در ابعاد درونی - بیرونی، پایدار - ناپایدار و کلی - اختصاصی با پیشرفت تحصیلی در هر دو جنس، رابطه معناداری وجود ندارد. افزون بر این بین سبکهای اسنادی برای حوادث بد در ابعاد درونی - بیرونی، ناپایدار - پایدار و کلی - اختصاصی با پیشرفت تحصیلی (معدل کل، نمره درس ریاضیات 4 و نمره درس ادبیات 4) در هر دو جنس، رابطه‌ای مشاهده نشد، در حالی که بین سبکهای

رابطه بین سبکهای اسنادی و انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی طرح و دنبال شد و به نتایج ذیل که به طور خلاصه به آنها اشاره می شود دست یافت:

اول اینکه بین انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی در هر دو جنس رابطه مثبت و معنادار وجود دارد؛ دوم اینکه بین سبکهای اسنادی برای حوادث خوب و حوادث بد در ابعاد درونی - بیرونی، کلی - اختصاصی و پایدار و ناپایدار با پیشرفت تحصیلی رابطه ای مشاهده نشد؛ سوم اینکه بین انگیزه پیشرفت و سبکهای اسنادی برای حوادث خوب در ابعاد درونی - بیرونی، کلی - اختصاصی و پایدار - ناپایدار رابطه مثبت و معنادار و بین انگیزه پیشرفت با سبکهای اسنادی برای حوادث بد در بعد درونی - بیرونی رابطه منفی و معنادار مشاهده شد، ولی بین انگیزه پیشرفت با سبکهای اسنادی برای حوادث بد در ابعاد پایدار - ناپایدار و کلی - اختصاصی رابطه ای به دست نیامد.

نتایج مربوط به ارتباط بین انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی بیانگر آن است که بین آنها رابطه مثبت معنادار وجود دارد. این نتایج با یافته های والرند و همکاران (1992)، فورتیر، والرند و فردریک (1995)، منطقی تبار (1373)، حسن زاده دیزج (1373)، هیبت الهی (1378)، توکلی (1373) هماهنگ است.

یافته فوق را می توان به این صورت مورد تبیین قرار داد که دانش آموزان، مسؤولیت های خود را در تمام زمینه ها در خانواده یاد می گیرند، این مسؤولیتها را به محیط مدرسه تسری می دهند، بر اساس این مسؤولیتها مورد ارزشیابی و قضاوت دیگران قرار می گیرند و در نتیجه بتدریج یک خودپنداشت در آنان شکل می گیرد. این خودپنداشت بعد از مدتی آنچنان مستحکم می شود که بدون دریافت قضاوت از سوی دیگران نیز به ارزشیابی و قضاوت درباره خود می پردازند. در این صورت، انتظار دانش آموز از خود با خودپنداشت وی منطبق می شود و موجب می گردد تا سطوح انتظار برخی از دانش آموزان از خود پایین و برخی دیگر، بالا

باشد و چنین انتظاراتی است که سطح تلاشهایشان را تنظیم می کند (پوپ و مهالیز، 1988).

با توجه به نتایج پژوهش حاضر، بین سبکهای اسنادی برای حوادث خوب در ابعاد درونی - بیرونی، کلی - اختصاصی و پایدار - ناپایدار با پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار مشاهده نشد. این نتیجه با یافته های تحقیقات واینر (1985)، واتکینز وچانگ (1997)، اندرسون، میلر، ریگر، دیل و زدیکیدس (1994) هماهنگی ندارد و با یافته های تحقیقات ذکایی (1378) و شکرکن، شهینی بیلاق و افتخار سعدی (1373) مطابقت دارد. این امر از زوایای زیر قابل تبیین است:

بنا به نتایج تحقیق وایت لی¹ و فریز² (1985) نقل از گیج و برلاینر، (1374) کودکان و بزرگسالان معمولاً یک نظام اسنادی خودخواهانه را انتخاب می کنند، یعنی آنها به طور معمول موفقیت را به عوامل درونی (تلاش و توانایی) و شکست را به عوامل بیرونی (دشواری تکلیف و شانس) اسناد می دهند و به این ترتیب از پیامدهای مخرب آن اجتناب می کنند. همچنین دانش آموزان، علل موفقیت تحصیلی خود را به عوامل درونی از قبیل توانایی و تلاش اسناد می دهند و از این طریق احساس ارزشمندی و غرور می کنند. شاید یکی از دلایل عدم ارتباط بین سبکهای اسنادی و پیشرفت تحصیلی این باشد که دانش آموزان از یک سبک اسناد واقع بینانه استفاده نمی کنند، بلکه بدون توجه به عملکرد واقعی خود از یک سبک اسنادی استفاده می کنند که به احساس ارزشمندی آنان کمک کند. یکی دیگر از دلایل احتمالی عدم رابطه بین سبکهای اسنادی با پیشرفت تحصیلی در هر دو جنس این است که احتمالاً سبک اسناد دانش آموزان، از طرف بزرگترها (معلم یا والدینشان) به آنها القا می شود؛ به این صورت که آنان در مورد شاگردان یا فرزندان خود، افکار و باورهای دارند که گاهی اوقات با واقعیت فاصله دارند. یافته پژوهش حاضر در خصوص رابطه بین انگیزه

فرهنگ، گرایش به تعبیر وقایع به طور یکسان دارند. بنابراین، ممکن است آزمودنیهای این تحقیق (تحت تأثیر عوامل فرهنگی) دلایل شکست خود را تنها باتوجه به بعد درونی - بیرونی تبیین و از ابعاد دیگر غفلت کنند.

در این راستا توجه به نقش متغیرهایی مانند سن، جنس، طبقه اجتماعی، رگه‌های شخصیتی، خودکارآمدی، حرمت خود و آموزش مهارت‌های لازم جهت بازآموزی اسنادی در طراحی مطالعه‌های بعدی، ضروری به نظر می‌رسد. لذا پژوهش حاضر کمک خواهد کرد که در مطالعه پدیده پیشرفت تحصیلی، نقش عوامل مهمی چون سبک‌های اسنادی و انگیزه پیشرفت مورد نظر قرار گیرد. از طرف دیگر می‌توان به جنبه‌های کاربردی این تحقیق اشاره کرد که بستر مناسبی را فراهم خواهد کرد تا درباره انتخاب برنامه‌های مداخله‌ای مناسب جهت تغییر و اصلاح اسنادهای غیرمؤثر و همچنین رشد اسنادهای مؤثر، تصمیم‌های لازم اتخاذ شود.

منابع

باقری، ن. (1379). *هنجارهایی مقیاس انگیزش تحصیلی در بین دانش آموزان دبیرستانهای تهران.* پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.

توکلی، ا. (1373). *بررسی رابطه انگیزش پیشرفت، اسناد علی و پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان مقطع متوسطه شهر همدان.* پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.

حسن زاده دیزج، ر. (1373). *بررسی رابطه بین مفاهیم انگیزش (درونی - بیرونی)، منبع کنترل (درونی - بیرونی) و پیشرفت تحصیلی پسران سال دوم دبیرستانهای شهر تهران.* پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.

ذکایی، ر. (1378). *بررسی رابطه مفهوم خود (خودپندار) و سبک‌های اسناد با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان پسر سال سوم رشته علوم تجربی دبیرستانهای دولتی شهر تهران.* پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.

شکرکن، ح.، شهینی بیلاق، م. و افتخار سعدی، ز. (1373). *بررسی ارتباط سبک اسناد، عزت نفس و وضعیت اقتصادی - اجتماعی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان سال سوم*

پیشرفت با سبک‌های اسنادی برای حوادث خوب در تمامی ابعاد (درونی - بیرونی، کلی - اختصاصی و پایدار - ناپایدار) با نتایج پژوهش واینر (1985) هماهنگ است. همچنین نتایج این پژوهش در خصوص رابطه انگیزه پیشرفت با سبک‌های اسنادی برای حوادث بد در بعد درونی - بیرونی با یافته‌های واینر (1985) و آبرامسون (1989) نقل از واتکینز و چانگ، (1997) همخوانی دارد. دلایلی که دانش‌آموز برای موفقیتها و شکستهای خود به کار می‌برد در شکل‌گیری شناخت او از خود و به تبع آن در انگیزه‌های او از جمله انگیزه پیشرفت او نقش دارد؛ به این صورت که اگر در مورد شکستهای خود از اسنادهای درونی، پایدار و کلی استفاده کند ممکن است انگیزه پیشرفت او نیز پایین بیاید؛ اما اگر برای تبیین شکستهای خود از اسنادهای بیرونی، ناپایدار و اختصاصی استفاده کند، ممکن است مفهوم خود مثبت در او شکل گیرد و در نتیجه انگیزه پیشرفت او بالا رود.

از دیگر دلایل احتمالی رابطه انگیزه پیشرفت با سبک‌های اسنادی می‌تواند این باشد که دانش‌آموز برای تبیین موفقیتها و شکستهای خود از سبک تبیینی استفاده می‌کند که به حفظ حرمت خود او کمک نماید؛ به این صورت که اگر وی شکستهای خود را به عوامل بیرونی، ناپایدار و اختصاصی و موفقیتهای خود را به عوامل درونی، کلی و پایدار اسناد دهد در جهت حفظ حرمت خود حرکت می‌کند، این امر در مورد هر دو جنس، مصداق دارد.

در پژوهش حاضر بین انگیزه پیشرفت و سبک‌های اسنادی برای حوادث بد در ابعاد کلی - اختصاصی و پایدار - ناپایدار، رابطه‌ای مشاهده نشد. نتیجه این پژوهش با نتایج پژوهشهای (واینر، 1985؛ آبرامسون، 1989) نقل از واتکینز و چانگ، (1997) هماهنگ نیست. یکی از دلایل عدم وجود رابطه می‌تواند ناشی از این باشد که بنا به نظر جورج

(1967) نقل از کریمی، (1376) مردم یک گروه یا یک

- Dua, J. R. (1995).** Retrospective and prospective psychological and physical health as a function of negative effect and attributional style. *Journal of Clinical Psychology*, 51, 507-518.
- Fortier, M. S., Vallerand, J., & Fredric, G. (1995).** Academic motivation and school performance: Toward a structural model. *Contemporary Educational Psychology*, 20, 257-279.
- Gama, E., Jesuse, P., & Meyrelles, D. (1991).** School achievement and causal attribution pattern among low-income students. Paper presented at the annual convention of the American Psychological Association. San Francisco, August.
- Halvari, H. (1996).** Relationship between motive to achieve success and motive to avoid failure physical performance and sport performance in Wrestling. *Scandinavians Journal of Sports Science*, 5, 64-72.
- Hamacheck, D. (1995).** Self-concept and school achievement: Interaction dynamic and a tool for assessing the self-concept component. *Journal of Counseling and Development*, 13, 419-423.
- Hirschy, A. J., & Morris, J. R. (2002).** Individual differences in attributional Style: The relational influence of self-efficacy, self-esteem, and sex role identity. *Personality and Individual Differences*, 32, 1183-1196.
- Houston, O. W. (1994).** Gloomy but smarter: The academic consequences of attributional style. *British Journal of Social Psychology*, 33, 433-441.
- McEwan, L., & Goldenberg, D. (1999).** Achievement motivation, anxiety and academic success in first year master nursing students. *Nurse Education Today*, 19, 419-430.
- Peterson, C., & Barrett, L. C. (1987).** Explanatory style and academic performance among university freshmen. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 603-607.
- Petri, H. L. (1996).** *Motivation: Theory, research and application* (Fourth Edition). London: Bookseller Publishing Company.
- Pop, A. W., & Mehaleis, M. (1988).** *Self-esteem en* تجربی دبیرستانهای اهواز. اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان.
- کریمی، ی. (1376).** روانشناسی اجتماعی: نظریه‌ها، مفاهیم و کاربردها. (چاپ سوم)، تهران: موسسه نشر ویرایش.
- گیج و برلایندر. (1374).** روانشناسی تربیتی. ترجمه غ. خوبی نژاد، ج. طهوریان، ح. لطف آبادی، م. ن. منشی طوسی، م. ح. نظری نژاد. مشهد: انتشارات حکیم فردوسی (سال انتشار به زبان اصلی 1985).
- منطقی تبار، ف. (1373).** بررسی طرز تلقی دانش آموزان سوم راهنمایی از علل موفقیت و شکست تحصیلی خود در مدارس تیز هوشان شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.
- هیبت الهی، ز. (1378).** مقایسه و بررسی رابطه منبع کنترل و مفهوم خود با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مبتلا به تالاسمی و عادی شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.
- Allen, G., & Dietrich, A. (1991).** Student difference in attribution and motivation. Paper presented at the Annual meeting of the Western Psychological Research Association, Chicago, April.
- Anderson, C. A., Miller, R. S., Riger, A. L., Dill, J. C., & Sedikides, C. (1994).** Behavioral and character logical attribution styles as predictors of depression and loneliness: Review, refinement and test. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 3, 549-558.
- Bridges, K. R. (2001).** Using attributional style to predict academic performance: How does it compare to traditional methods? *Personality and Individual Differences*, 31, 723-730.
- Busato, S. S., Prins, F. J., Elshout, J. J., & Hamaker, C. (2000).** Intellectual ability, learning style, personality, achievement motivation and academic success of psychology students in higher education. *Personality and Individual Differences*, 29, 1057-1067.
- Chase, M. (2001).** Children's self-efficacy, motivational intentions and attribution in physical education and sport. *Journal of Research Quarterly for Exercise and Sport*, 72 (1), 47-54.
- Corr, P. J., & Gray, J. A. (1995).** Attributional style, socialization and cognitive ability as predictors of sales success: A predictive validity study. *Personality and Individual Differences*, 18, 241-252.

- Volpe, N., & Levin, R. (1998).** Attributional style, dreaming and depression. *Personality and Individual Differences*, 25, 1059-1067.
- Watkins, D., & Chang, P. A. (1997).** Toward a causal model of learned helplessness in Hong Kong adolescents. *Educational Studies*, 23, 3, 311-397.
- Weiner, B. (1985).** An attribution theory of achievement motivation and emotion. *Psychological Review*, 92 (4), 548-573.
- hancement with children and adolescents.* New York: Paragon Press.
- Seligman, M. E. P., Nolen-Hoeseema, S., Thornton, N., & Thornton, K. M. (1990).** Explanatory style as a mechanism of disappointing athletic performance. *Psychological Science*, 1, 143-146.
- Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., Briere, N. M., Senecal, C., & Valliees, E. F.(1992).** The academic motivation scale: A measure of intrinsic, extrinsic and amotivation in education. *Educational and Psychological Measurement*, 25, 1003-1017.